

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Sociologica 9 (2017), vol. 1, s. 192–194

ISSN 2081-6642

DOI 10.24917/20816642.9.1.16

SPRAWOZDANIA/REPORTS

Dorota Czakon-Tralski

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Sprawozdanie z konferencji „Religia a wyzwania współczesności z perspektywy nauk społecznych” (*Religion and the Challenges of the Present from a Social Sciences Perspective*). Kraków, 17–19.11.2016

Chociaż religia towarzyszy ludzkości od zarania dziejów, to jej rola i znaczenie ulegają ciągłym zmianom. Na przestrzeni dziejów przypisywano jej duże znaczenie w różnych obszarach życia społecznego od rodziny poczynając, poprzez edukację, naukę, sztukę, gospodarkę a na polityce państwowej kończąc. Jednak już od Durkheima i Webera a nawet Comte’a zaczynają pojawiać się opinie o zmniejszającej się roli religii. Od lat 60. XX wieku można wręcz mówić o sporze, którego prapoczątków należy szukać u wspomnianych klasyków, na temat zmniejszającej się roli religii, która stopniowo ma zanikać, a według niektórych doprowadzić wręcz do jej upadku. W takim duchu pojawia się *Święty baldachim...* Petera Bergera (1997) stanowiący niejako podręcznik sekularyzacji.

Upadek nie nastąpił, o zmniejszającym znaczeniu można dyskutować a z całą pewnością można mówić o zmieniających się formach religijności, sposobach jej manifestacji i obszarach, do których szczególnie się odnosi. W ramach socjologii religii badacze poszukują konkurencyjnych w stosunku do tezy sekularyzacyjnej paradygmatów wyjaśniających współczesną rolę religii, gdyż teorie sekularyzacji przechodzą swoisty kryzys.

W drugiej dekadzie XXI wieku wydaje się, przynajmniej z europejskiego punktu widzenia, iż do najważniejszych tematów, które w kontekście religijnym można rozpatrywać należą migracje, uchodźcy, terroryzm, redefinicje swojskości i obcości, fundamentalizm *versus* religia „zastępcza”, a także duchowość. We wszystkich tych obszarach mieszczą się pytania o znaczenie i rolę religii i wszystkie te obszary są przedmiotem współczesnej refleksji zarówno teoretycznej, jak i badawczej.

Przejawem niemającego znaczenia tych problemów była ogólnopolska konferencja zatytułowana: „Religia a wyzwania współczesności z perspektywy nauk społecznych”, która odbyła się w Krakowie w dniach 17–19 listopada 2016 r. Konferencja zorganizowana została przez trzy krakowskie ośrodki akademickie: Instytut Socjologii i Instytut Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego (obradę 17.11.2016), Wydział Humanistyczny Akademii Górniczo-Hutniczej (obradę 18.11.2016), Instytut Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego (obradę 19.11.2016) oraz Sekcję Socjologii Religii Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

Kilkudziesięciu badaczy, którzy przybyli na konferencję, brało udział w 4 sesjach plenarnych i 6 tematycznych. Sesje plenarne zatytułowane: „The Power of Religion: Paradigms of Understanding and Lessons from Experience” (I sesja), „Religion in Poland – Stability and New Trends” (II sesja), „Religia a migracje” (III sesja), a także na zakończenie X sesja plenarna: „Religia w świecie współczesnym – diagnoza, prognozy”.

W sesjach plenarnych znalazły się wystąpienia zarówno gości zagranicznych, jak i polskich badaczy. Miały w nich miejsce rozważania dotyczące wytyczania granic między religią i sekularyzmem (prof. Monika Wohlrab-Sahr, „Conflict over the Boundaries of Religion”), znaczenia religii w konflikcie na Ukrainie (prof. Liudmyła Fylypovych, „The Reaction of Ukrainian Churches to the Geopolitical Conflict between Ukraine and Russia”) czy też wystąpienia, pokazujące religijne oblicza Polski współczesnej na tle przemian ostatnich dekad (prof. Irena Borowik, „Continuity and Change in the Religiosity of Poles in the Last Decades”, dr Katarzyna Zielińska, „Constructing Counter-Hegemony? Discursive Strategies in Polish arliamentary Discourse for Building Resistance against the Hegemonic Position of Roman Catholicism”, dr Dorota Hall, „Harmonizing Religious Engagement with Sexual and Gender Non-Normativity in Poland: Possibilities and Limitations”, dr Sławomir Mandes, „Young Polish Catholics and Catholics from Other Countries – What Participants of World Youth Day Believe and How They Differ”), a także związku religii z migrantami (dr Ziad Abu Saleh, „Religia przodków w realiach społeczeństwa wielokulturowego – młodzież pochodzenia arabskiego w Europie Zachodniej”, dr Artur Wysocki, „Integracja imigrantów w parafiach na przedmieściach Paryża. Przemiany i współczesne uwarunkowania”, dr hab. Kamil Kaczmarek, „Głos biskupów w debacie o przyjmowaniu migrantów”).

W plenarnej sesji kończącej konferencję dr hab. Piotr Stawiński poświęcił czas na rozważania dotyczące integracyjnej i dezintegracyjnej roli religii w procesach globalizacji, dr hab. Halina Mielicka-Pawłowska w wystąpieniu zatytułowanym: „Wydarzenie religijne jako forma ponowoczesnej duchowości” rozważała rolę medialnych wydarzeń religijnych dla „ukonkretnienia” duchowości i pogłębienia religijności odbiorców (widzów). Na sam koniec prof. Zbigniew Pasek podzielił się refleksją nad ścisłą zależnością i połączeniem w jeden dyskurs motywacyjnego języka wywodzącego się z zachodniej kultury pragmatyzmu i racjonalności z postulatem samorealizacji obecnym w nowej duchowości (wystąpienie: „Między samorealizacją a ideałem self-made mana, czyli protestancki etos pracy a nowa duchowość”).

W ramach sesji tematycznych takich jak: „Strategie religijne współczesności” (sesja IV), „Wspólnotowe aspekty religii” (sesja V), „Religia w dynamice współczesności” (sesja VI), „Media i religia” (sesja VII), „Religia a ład społeczny” (sesja VIII), oraz „Praktyczny wymiar religii” (sesja IX) znalazły się wystąpienia o bardziej szczegółowym charakterze. Wystąpienia były rezultatem badań empirycznych lub teoretycznych rozważań dotyczących zróżnicowanych kwestii szeroko pojętego życia religijnego i pogranicza religijnego. Rozległy obszar zainteresowań badaczy ujawnił się w wystąpieniach obejmujących m.in.: przemiany religijności polskiej wsi (prof. Halina Rusek, „Religijność mieszkańców wsi w przekazie rodzinnym – trwałość i przemiany”), religijność seniorów (dr Marcin Choczyński,

„Religijność senioralna w kontekście dobrostanu społecznego”), konwersję religijną (dr Oleg Yarosh, „Trajektorie nawróceń na islam w sufickich wspólnotach w Europie Zachodniej” oraz dr Dorota Czakon-Tralski, dr Bogdan Pliszka, „Religia w życiu codziennym polskich muzułmanek”), świeckie obrzędy przejścia (mgr Agata Rejowska-Pasek, „Humanistyczne obrzędy przejścia jako świecka alternatywa Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów”) aż po prasowe dyskusje wokół aborcji (mgr Inga Koralewska, „Religia w dyskursie prasowym wokół aborcji w latach 2004–2014”) czy „Ekologiczne programy wybranych Nowych Ruchów Religijnych w Japonii” (mgr Katarzyna Skulimowska).

Oprócz referatów konferencji towarzyszyły dyskusje, wiele z nich doczeka się, być może, dokończenia w kolejnych projektach poszczególnych autorów. Niektóre rozważane problemy zapewne nie doczekają się szybkiej kontynuacji. Wniosek jaki się nasuwa po trzech dniach obrad jest taki, iż w XXI wieku, w epoce ponowoczesności, religia w pewnym sensie zyskała na znaczeniu. Wpływ religii (choć może lepiej à la religijny?) nadal jest widoczny w wielu dziedzinach życia codziennego i chociaż trudno współcześnie obronić tezę o zsekularyzowanym świecie, to droga do nowych paradygmatów interpretacyjnych wydaje się cały czas otwarta.